

#OdPodstaw

Porozmawiajmy o podstawach programowych

JĘZYKI OBCE NOWOŻYTNE

propozycje zmian w podstawie programowej

lipiec 2025

**Przedmiot przewidziany w klasach IV–VIII szkoły
podstawowej w wymiarze 3 godzin tygodniowo**

(drugi język obcy w klasach VII–VIII w wymiarze 2 godzin tygodniowo).

Materiał nie jest pełną wersją podstawy programowej języków obcych nowożytnych. Zawiera jej kluczowe fragmenty, opis i kierunek najważniejszych zmian. Projekt nowej podstawy przygotowany przez IBE PIB zostanie zaprezentowany i przekazany do Ministerstwa Edukacji Narodowej we wrześniu 2025 roku.

Nowa podstawa programowa zacznie obowiązywać od 1 września 2026 roku w klasach IV szkoły podstawowej.

DLACZEGO ZMIENIAMY OBECNĄ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ?

Środowisko nauczycielskie, w szczególności po pandemii, postulowało konieczność odchudzenia obecnej podstawy programowej i dostosowania jej do liczby godzin przewidzianych na język obcy nowożytny w ramowych planach nauczania.

W ostatnich latach zapisy podstawy programowej nie były również punktem wyjścia do układania egzaminu ósmoklasisty, który był przeprowadzany na bazie wymagań egzaminacyjnych – obniżonych w stosunku do podstawy programowej.

Uwagę zwraca również rozkład wyników z języka angielskiego na egzaminie ósmoklasisty: z jednej strony uczniowie z wynikami tak wysokimi, że brakuje dla nich skali, z drugiej zaś ci, którzy po ośmiu latach nauki wciąż mają braki w zakresie podstawowych umiejętności językowych.

Postulaty nauczycieli, którzy wzięli udział w ankiecie i konsultacjach prowadzonych przez IBE PIB w sprawie podstaw programowych, przedstawiono poniżej:

- pozostawienie struktury obecnej podstawy programowej w zakresie języków obcych ze względu na jej transparentność i odnoszenie poziomu wymagań do Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) (te aspekty obowiązującej obecnie podstawy zostały zachowane);
- zmniejszenie liczby wymagań szczegółowych;
- obniżenie albo podwyższenie poziomu wymagań w odniesieniu do ESOKJ – w zależności od nauczanego języka oraz poziomu zaawansowania uczniów;
- usunięcie lub ograniczenie gramatyki (gramatyka jest ujęta w dokumencie funkcjonalnie, np. *uczeń opowiada o wydarzeniach z przeszłości*, bez wskazywania katalogu struktur, które musi opanować uczeń; podstawa jest tworzona do języka obcego nowożytnego, a nie konkretnie wskazanych języków, np. języka angielskiego, rosyjskiego, włoskiego itd., dlatego takie ujęcie względem oczekiwanych środków językowych w zakresie gramatyki postanowiono pozostawić);

- wcześniejsze rozpoczynanie nauki drugiego języka obcego oraz gwarancja nauczania języka w niewielkich grupach (12–15 osób maks.).

W pracach nad podstawą programową z języka obcego nowożytnego zespół autorski starał się uwzględnić te postulaty.

DYDAKTYKA: WIEDZA, KOMPETENCJE I SPRAWCZOŚĆ

Jako nadrzędny cel kształcenia językowego wskazano skuteczne porozumiewanie się, w szczególności w mowie. Uczniowie mają rozwinąć umiejętność rozumienia innych, wyrażania swoich myśli i reagowania na wypowiedzi sformułowane w języku obcym, co stworzy im możliwość ekspresji własnej, pogłębi rozumienie świata, a także skonfrontuje z różnorodnością językową i kulturową.

ZAŁOŻENIA

- Stworzenie dokumentu dającego możliwość rozwijania umiejętności językowych uczniów oraz wybranych kompetencji z *Profilu absolwenta* i *absolwentki*.
- Podstawa programowa ma przede wszystkim wskazywać na to, czego uczeń powinien się nauczyć – odpowiedź na pytanie „jak to zostanie osiągnięte?” daje natomiast program nauczania.
- Dokument powinien być jednoznaczny i łatwo przekładalny na wymagania i zadania edukacyjne.
- Zapisy powinny być realizowane poprzez metody i techniki pracy uznawane we współczesnej pedagogice za najbardziej efektywne.

GŁÓWNE ZMIANY

W każdym wariantcie podstawy programowej kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego założono do realizacji siedem celów ogólnych, które są jednakowe dla wszystkich języków obcych nauczanych w szkołach podstawowych. Do każdego celu przyporządkowano efekty uczenia się, których liczba i złożoność rośnie adekwatnie do realizowanego wariantu (A1, A1+, A2, B1).

CEL:

- I** • Posługiwanie się środkami językowymi: leksykalnymi, gramatycznymi, fonetycznymi i ortograficznymi.
- II** • Rozumienie wypowiedzi ustnych i wypowiedzi pisemnych.
- III** • Tworzenie wypowiedzi ustnych i wypowiedzi pisemnych.
- IV** • Uczestniczenie w rozmowie i reagowanie w sytuacjach życia codziennego, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie.
- V** • Przekształcanie przekazu w ramach tego samego języka oraz między językami, a także z formy ustnej, pisemnej lub wizualnej na inną formę.
- VI** • Posługiwanie się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego.
- VII** • Rozwijanie otwartości na różnorodność kulturową.

Spiralność i kumulatywność

W nauczaniu języka obcego nowożytnego obowiązują zasady spiralności, czyli cyklicznego powracania do zagadnień wcześniej omawianych, i kumulatywności, czyli nadbudowywania wiadomości i umiejętności przy każdym powrocie do zagadnienia wcześniej omawianego.

Autonomia i sprawczość

Nauczyciel dokonuje wyboru wariantu podstawy programowej, który będzie realizować z nauczanymi grupami. Może podjąć decyzję o realizacji podstawy programowej w wariantcie wyższym niż „obowiązkowy”:

	Pierwszy język obcy		Drugi język obcy
	Wariant I	Wariant II	
II etap edukacyjny	A1+*	A2	-
III etap edukacyjny	A2*	B1	A1*

* najniższy wariant podstawy przewidziany do realizacji na danym etapie edukacyjnym

Nauczyciel wraz z uczniami dokonuje również wyboru zakresu leksykalnego lub aspektu leksykalnego w ramach tego zakresu, który zrealizuje dodatkowo, poza obligatoryjnymi.

Przykładowo w wariantcie A1 przedstawia się to następująco:

- Uczeń posługuje się elementarnym zasobem środków leksykalnych i fonetycznych oraz minimalnym zasobem środków gramatycznych i ortograficznych niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - **zakres obligatoryjny:** miejsce zamieszkania: dom, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe;
 - **zakres fakultatywny:** miejsce zamieszkania: dom i jego okolica, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania, przeprowadzka.

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY

- 1 • **Uelastycznienie dokumentu** – przygotowanie dodatkowego wariantu podstawy i przekazanie w ręce nauczycieli decyzji o realizowanym wariantcie (wariantom przypisano poziomy z ESOKJ), przy jednoczesnym wskazaniu wariantu minimalnego do realizacji na danym etapie edukacyjnym i wskazaniu poziomu egzaminu ósmoklasisty.

- 2 • Obligatoryjne i fakultatywne efekty uczenia się** – w obrębie znajomości środków językowych (przy równoczesnej rezygnacji z poprzedzania aspektów tematycznych skrótem „np.”, co jednoznacznie definiuje katalog obligatoryjny).
- 3 • Uszczegółowienie efektów uczenia się** – w obrębie celu dotyczącego przetwarzania, tak by nauczyciele mieli jasność, jakie zadania są realizacją tych efektów, dodanie celu i efektów uczenia się związanych z umiejętnością uczenia się języków obcych w ogóle.
- 4 • Priorytet: komunikacja ustna** – podniesienie w dokumencie istotności komunikacji ustnej, a także rozumienia różnorodnych akcentów.
- 5 • Podkreślenie w podstawie programowej do drugiego języka istoty komunikacji ustnej oraz pracy nad repertuarem środków językowych**, w szczególności leksykalnych, przy równoczesnym ograniczeniu funkcji wskazujących na zagadnienia gramatyczne, np. czas przeszły tylko do wskazanych czasowników o wysokiej frekwencji w języku (ten efekt uczenia się został ograniczony do kilkunastu wskazanych w podstawie czasowników).

WYBRANE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Uczeń/uczennica:

- 1 •** posługuje się elementarnym zasobem środków leksykalnych i fonetycznych oraz minimalnym zasobem środków gramatycznych i ortograficznych niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - 1. człowiek:** dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania;
 - 2. miejsce zamieszkania:** dom, pomieszczenia i wyposażenie domu, obowiązki domowe;

2 • rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje, artykułowane wyrażenie i powoli, w standardowej odmianie języka:

1. reaguje na polecenia;
2. rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje nadawcy/autora, kontekst, np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników;

3 • rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne, np. e-maile, SMS-y, napisy, ulotki, etykiety, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, posty, teksty narracyjne:

1. rozumie tekst lub jego fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje autora, kontekst wypowiedzi, np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację;
2. rozumie tekst lub jego fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w nim określone informacje;

4 • tworzy bardzo krótkie i proste wypowiedzi ustne, zachowując zasady grzeczności językowej:

1. opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
2. opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z teraźniejszości;

5 • posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, np. wiadomość, post, e-mail, historyjkę, zachowując zasady grzeczności językowej oraz, jeśli to konieczne, zasady konstruowania tekstów danego rodzaju:

1. opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
2. opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z teraźniejszości;

6 • reaguje ustnie w najbardziej typowych sytuacjach życia codziennego, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, zachowując zasady grzeczności językowej:

1. przedstawia siebie i inne osoby;
2. nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu, np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź;

7 • przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:

1. przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
2. przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;

8 • posługuje się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego, w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, adekwatnymi do realizowanego zadania oraz zgodnymi z jego indywidualnymi preferencjami:

1. posiada świadomość językową, np. podobieństw i różnic między językami;
2. wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;

9 • rozwija wiedzę, umiejętności oraz postawy, w tym rozumienie własnej tożsamości kulturowej, niezbędne do efektywnego funkcjonowania w wielokulturowym świecie:

1. wykorzystuje wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, do realizacji pozostałych efektów uczenia się;

2. dostrzega podobieństwa i różnice między kulturą własną, kulturą kraju ojczystego a kulturą społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, uwzględniając kontekst lokalny, europejski i globalny.

PRZYKŁADY DOŚWIADCZEŃ EDUKACYJNYCH

Doświadczenia edukacyjne zaproponowane w dokumencie sprzyjają realizacji zapisów *Profilu absolwenta i absolwentki* w zakresie sprawczości i kompetencji przekrojowych takich jak krytyczne i kreatywne myślenie czy współpraca.

Wybór doświadczeń językowych, które zostaną zrealizowane, ma być wspólną decyzją nauczyciela i uczniów. Może to być m.in. uczestniczenie w rozmowie z rodzimym użytkownikiem języka, np. w trakcie realizacji wymiany, projektu lub toku lekcji, w czasie której nauczyciel aranżuje taką możliwość; przygotowanie dla rówieśników materiałów do uczenia się języka obcego, np. fiszek autokorekcyjnych czy słowniczka obrazkowego.

Przykładowe doświadczenia edukacyjne, zaproponowane na III etap edukacyjny

Uczeń/uczennica:

- przygotowuje i prezentuje w języku obcym krótką formę artystyczną, np. skecz, reklamę, krótki film, piosenkę, przedstawienie, podcast, vlog;
- realizuje projekt twórczy pozwalający na doskonalenie umiejętności kreatywnego pisanie, np. prowadzi dziennik/gazetkę/blog w języku obcym, tworzy broszurę na temat kraju nauczanego języka obcego, tworzy i przekazuje innym uczniom notki zawierające miłe spostrzeżenia i myśli o nich;
- rozmawia z rodzimym użytkownikiem języka lub użytkownikiem języka obcego nie znającym języka polskiego;
- uczestniczy w wydarzeniu związanym z kulturą obszaru nauczanego języka, np. przedstawieniu, projekcji filmu, show, wystawie, spotkaniu ze znaną osobą, spacerze, w tym wirtualnym, w galerii sztuki.

Autorzy propozycji zmian w podstawie programowej:

- dr Anna Abramczyk
- Beata Gawęcka-Ajchel
- Jolanta Biliska-Sulima
- Beata Gawęcka-Ajchel
- Zofia Grudzińska
- Karolina Flakiewicz
- Łukasz Koss
- dr Magdalena Maziarz
- dr Marcin Smolik
- Arlena Witt
- Natalia Ziółkowska

Lista autorów i recenzentów wszystkich podstaw programowych, które powstają w IBE PIB jest dostępna na stronie:

<https://ibe.edu.pl/pl/podstawy-programowe>

Po zapoznaniu się z tym dokumentem, uwagi dotyczące podstaw programowych prosimy przesyłać za pomocą formularza do informacji zwrotnej. Wszystkie opinie zostaną przekazane Ministerstwu Edukacji Narodowej wraz z gotowymi projektami podstaw programowych przygotowanych w IBE PIB.

[Link do formularza](#)

We wrześniu na stronie IBE PIB zostaną opublikowane pełne projekty podstaw programowych, a następnie odbędzie się wysłuchanie publiczne.